

KARTOGRAFI MEĐU HRVATSKIM VELIKANIMA

Dr. sc. Božo Skoko, izvanredni profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu objavio je u nakladi Večernjeg lista 2014. knjigu Hrvatski velikani. U knjizi su dane kratke biografije 300 hrvatskih velikana. Izbor je prof. Skoko napravio na osnovi studija opsežne literature, a hrvatski velikani kategorizirani su u knjizi po skupinama. Neke su od tih skupina (ne navodim skupine u koje su uključeni državnici, umjetnici, sportaši te velikani vjere i duhovnosti):

- najveći izumitelji, istraživači, umovi i avanturisti
- hrvatski velikani koji su svojim intelektualnim sposobnostima i vizijom prosvjećivali i razvijali Europu
- narodni prosvjetitelji, intelektualci i kulturni djelatnici
- hrvatski znanstvenici i istraživači koji su svojim djelima u Hrvatskoj širili znanstvene vidike.

U skupinu Najveći izumitelji, istraživači, umovi i avanturisti uvršteni su i Vinko Paletin i Ivan Ratkaj za koje je izričito navedeno da su bili i kartografi. U toj su skupini i Ferdinand Konščak te Ruđer Bošković, koji nisu eksplicitno navedeni kao kartografi, ali je spomenuta njihova kartografska djelatnost. Za Ruđera Boškovića je navedeno da je bio i geodet.

U skupinu Hrvatski znanstvenici i istraživači koji su svojim djelima u Hrvatskoj širili znanstvene vidike uvršten je Milovan Gavazzi koji je u Hrvatskoj započeo etnološku kartografiju.

Za spomenutu potoricu hrvatskih velikana citirane su u nastavku one rečenice koje govore o njihovoj kartografskoj djelatnosti.

Vinko Vicko Paletin (Korčula, 1508. – Korčula, 1575.)

Dominikanac, kartograf, teoretičar pomorstva, diplomat, pravnik, vjerodostojan izvjestitelj o velikim zemljopisnim otkrićima Novog svijeta i povjesničar „Zapadnih Indija“.

... Nakon povratka u Europu, proputovao je i premjerio cijeli Pirinejski poluotok, prikupljajući podatke za novu kartu Španjolske, koju je izradio tijekom studija u Bologni 1550. pod naslovom *Spagna con le distantie de li loci* (Španjolska s udaljenostima mjesta).

Ivan Ratkay (Veliki Tabor, Hrvatsko zagorje, 1647. – Meksiko, 1683.)

Misionar u Meksiku i prvi hrvatski kartograf.

... Zajedno s trećim putopisom izradio je kartu Tarahumare, na kojoj je označio geografske širine i dužine, strane svijeta, rijeke i planine, te je ucrtao misijske postaje, španjolske utvrde i naselja indijanskih plemena. Bila je to prva karta tog meksičkog teritorija, a ujedno i jedan od prvih radova hrvatskih autora.

Ferdinand Konščak Konsag (Varaždin, 1703. – Kalifornija, 1759.)

Prvi je dokazao da Kalifornija nije otok – kako se do tada smatralo – već poluotok, čime je stekao titulu slavnog istraživača. Njegovom su se kartom Kalifornije služili sve do 19. stoljeća.

Ruder Bošković (Dubrovnik, 1711. – Milano, 1787.)

Matematičar, astronom, geodet, fizičar, teolog, filozof, diplomat, arheolog i pjesnik.

...Na zahtjev pape Benedikta XIV. 1742. izradio je planove za popravak apsida i kupola crkve Svetog Petra u Rimu, kao i mjerenje meridijana Rim-Rimini, što je rezultiralo prvom egzaktnom kartom Papinske države.

Milovan Gavazzi (Gospić, 1895. – Zagreb, 1992.)

Utemeljitelj hrvatske etnologije i jedan od najznačajnijih hrvatskih etnologa 20. stoljeća.

...Uz nastavni i znanstveni rad pokrenuo je izdavačku i filmsku djelatnost te je započeo i etnološku kartografiju.

Nedjeljko Frančula